

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی
د ستراتژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز

تحقیق هفته

شماره: 48 (از 13 میزان الی 20 میزان 1392 هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی و اقتصادی هفته وار است که توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی تهیه و نشر می گردد تا نهادهای سیاست گذار از آن استفاده نمایند.

آنچه درین نشریه می خوانید:

1. دخالت حکومت در پروسه انتخابات

2. راتلونکې ټاکنې: هیلې او اندېښنې

• څو خبرو په راتلونکو ټاکنو کې د ولس باور ترورلی:

3. موضعگیری سیاسی بنابر مصلحت: قاتل دیروز، معاون امروز

• سناتوران: معترف به جرم باید به دادگاه کشانیده شود

دخالت حکومت در پروسه انتخابات

شماری از آگاهان از مداخله حکومت در امور انتخابات ریاست‌جمهوری انتقاد کرده و گفته‌اند که رئیس‌جمهور کرزی می‌خواهد نقش یکی از اقوام کشور

را در انتخابات کم‌رنگ سازد. این آگاهان هم‌چنان از پیامدهای تقلب در انتخابات ریاست‌جمهوری هشدار داده و می‌گویند که با توجه به تعدد نامزدان ریاست‌جمهوری، احتمال رفتن انتخابات به دور دوم، بالاست و در دور دوم، احتمال تقلب به سود نامزد مورد حمایت حکومت، حتی است.

این درحالی است که روز گذشته رئیس‌جمهور کرزی بر بی‌طرفی خود در انتخابات آینده ریاست‌جمهوری تأکید کرد. آقای کرزی گفت که به هیچ صورت اجازه مداخله داخلی‌ها و خارجی‌ها را در امور انتخابات نخواهد داد. اما آگاهان نسبت به این اظهارات آقای کرزی تردید دارند.

وحید مزده آگاه مسایل سیاسی با «عجیب و غریب» خواندن فرایند انتخابات ریاست‌جمهوری می‌گوید، حکومت در صدد کم‌رنگ ساختن نقش تاجیک‌ها در انتخابات آینده است.

وی اضافه کرد: در حالی که بر اساس رسم معمول، معاون اول باید از قوم تاجیک باشد؛ اما برعکس در برخی ایتلاف‌های انتخاباتی، معاون اول از قوم تاجیک نیست.

او تأکید کرد، زمانی که جنرال دوستم معاون اول اشرف‌غنی احمدزی می‌شود، دیگر مسأله قومیت کم‌رنگ می‌شود و قدرت شخص مطرح می‌گردد. بنابراین می‌توان گفت که وضعیت از گذشته هم بدتر شده، زیرا قوم می‌توانست شخصی را معرفی کند که تأثیرگذاری بیشتری داشته باشد.

به باور مزده، تعدد نامزدان چالش دیگری است که نه تنها سبب کم‌رنگ شدن نقش تاجیک‌ها خواهد شد، بل نقش سایر اقوام را نیز کاهش می‌دهد.

به گفته مزده، حکومت و تیم کرزی با به‌راه انداختن چنین بازی‌پی هم رأی از یک‌ها را کم کرده‌اند و هم در تلاش‌اند که رای حزب اسلامی را در جنوب افغانستان از نامزد جمعیت اسلامی بگیرند.

این آگاه سیاسی تصریح کرد، بازی به‌راه انداخته شده توسط تیم حاکم سبب شده که رأی همه نامزدان تقسیم شود؛ بنابراین دخالت حکومت در این مساله کاملاً روشن و مشخص است.

مژده هم‌چنان گفت، تیم حاکم با به‌راه انداختن این بازی قصد دارد که دوباره حاکم شود و به نحوی در حکومت آینده حضور داشته باشد.

او با بیان این‌که در دور اول انتخابات، نامزد پیروز مشخص نخواهد شد، گفت که در دور دوم امکان تقلب بسیار زیاد است و بنابراین احتمال ملغا شدن انتخابات بیشتر می‌باشد.

در این حال، داکتر طاهر هاشمی استاد دانشگاه کابل می‌گوید، در سیاست چنین نیست که قدرت براساس زیاد یا کم بودن اقوام تقسیم شود؛ بل همواره افراد براساس لیاقت و شایسته‌گی انتخاب می‌شوند.

او تأکید کرد، اما ما خود سبب شده‌ایم که تقسیم قدرت قومی شود؛ اما برعکس در سایر کشورها افراد براساس شایسته‌سالاری انتخاب می‌شوند، نه براساس کم و زیاد بودن قوم و قبیله‌شان.

استاد هاشمی افزود، به طور مثال اشرف غنی احمدزی چون فکر کرده که جنرال دوستم رأی بیشتر دارد؛ بنابر این او را به عنوان معاون اول خود برگزیده؛ در حالی‌که اگر اشرف غنی به قدرت برسد و برای پیش‌برد کاری به خارج از کشور سفر کند، جنرال دوستم که معاون اول اوست، توان پیش‌برد امور را از لحاظ حقوقی و سیاسی ندارد.

وی هم‌چنان گفت، پس می‌توان چنین استدلال کرد که اکثریت نامزدان بدون طرح و برنامه و برعکس با در نظرگرفتن موقف اشخاص معاونین خود را انتخاب کردند تا بتواند برنده میدان باشند.

به گفته این استاد دانشگاه، شاید هم برنامه این باشد که این اشخاص در ابتدا آرا را جمع‌آوری می‌کنند و سپس به نفع شخص مورد نظر خود از نامزدی انصراف می‌دهند، طور مثال برادر اشرف غنی احمدزی که نامزد است ممکن است رأی خود را به برادرش اشرف غنی احمدزی بدهد و با این قاعده رأی اشرف غنی افزایش یابد.

استاد هاشمی هم‌چنان گفت، این بازی را حکومت به راه انداخته تا بتواند قدرت را در آینده نیز در انحصار خود داشته باشد، زیرا نامزدشدن چند شخصی که از حمایت حکومت برخوردار است، نشان‌گر این مسأله است.

قرار است انتخابات ریاست‌جمهوری در شانزدهم ماه حمل سال ۱۳۹۳ خورشیدی برگزار شود.

راتلونکې ټاکنې: هیلې او اندېښنې

ذاکر جلالی

د راتلونکې لمريز کال د وري مياشتې ټاکنې داسې مهال ترسره کېږي، چې د رسنيو په قول تر نيم زياتې ټاکنيزې حوزې د طالبانو تر گواښ لاندې دي. له يوې خوا د حکومت لړزنده امنيتي حالت او له بلې خوا د نومليکې د بهير له پای ته رسېده سره په نظام کې دننه بې ثباته، لنډمهاله، کټه محور ائتلافونه دي چې جوړېږي او ماتېږي. په نظام کې دننه سياسي نخېکانو (!) د ائتلافونو او نفاقونو داسې مثالونه جوړ کړل،

چې اوس ټاکنو ته ودرېدل په ولسي مجلسونو کې تر مسخرې کم نه دي. د نومليکې د بهير له پای ته رسېدو سره انسان حيران شي، چې اپوزيسيون څوک او حاکمان څوک وو؟! هر نيمه مشهور کس او لږ تر لږه په رسنيو کې مطرح ډلگۍ په دې لټه کې ده، چې له چا سره معامله وکړي، چې په راتلونکې کې يې گټې خوندي وي. په ائتلافونو کې څو خبرې پامور دي: بهرنی ملاتړ، چې طبيعي ده، نړيواله ټولنه (امريکا) په کې ټاکنو کې رول لري؛ د ټوپک سالارانو ملگرتيا، چې دې ځانگړنې د ټکنوکرات او ټوپک سالار د بېلتون کرښې ډېرې سره تړي؛ مالي اړخ، چې ډېری د ديارلس کلنې ډيموکراسۍ له برکته په سترو پانگوالو بدل شول.

څو خبرو په راتلونکو ټاکنو کې د ولس باور ترورې:

۱. پراخ بهرنی شتون:

په افغانستان کې چې هر څوک، که هغه سياسي شناند دی او که عام خلک، د کوم نوماند د بريا او يا ماتې چانسونه شني، نو په سر کې يې د بهرنی ملاتړ خبره مطرح کېږي. که څوک بهرنی ملاتړ ولري، د کتلو چانس يې ډېر څه، چې حتمي باله شي. مگر که د کوم کانديد بهرنی اړيکي نه وي، د هغه د بريا وړاندوينه نه شي کېدای. په راتلونکو ټاکنو کې ډېری داسې خبرې دي، چې په ولس کې ځای نه لري، په ولسي ارزښتونو، دود او کلتور يې سر نه دی خلاص. مگر دا بهرنی حمايي دي، چې داسې خلک هم د ولسمشرۍ ټاکنو ته هڅوي. اشرف غني احمدزی به پوه وي، خو ولس کې ځای نه لري. د ده د بريا چانس تر ډېره داسې محاسبه کېږي، چې که د بهرنيانو مينه پرې راغله، کېدای شي راتلونکی ولسمشر شي. له بلې خوا د راتلونکو ټاکنو لگښت گړد پر بهرنيو بسپنو ولاړ دی، چې دا په خپله د ټاکنو پر روڼوالي ولس نهيلی کوي. د مصر يې ژوندی بېلگه ده. هلته ټاکنې د افغانستان په څېر د امريکا پر بې حسابه ډالرو نه وې تکيه؛ خو کله چې ټاکنې د امريکا د خوښې خلاف اړخ وگټلې، آن کودتا ته يې د ډيموکراسۍ په قاموس کې ځای پيدا کړ. کودتا وشوه، مشروع، ولسي او ډيموکراتيک حکومت له ماتې سره مخ شو؛ امريکا هم د کودتايي رژيم ملاتړ وکړ. نو دلته په افغانستان کې هم، امريکا هماغه امريکا ده. دلته خو يې لا حق زياتېږي، چې نه يوازې د ټاکنو، بلکې د نظام لگښت ته يې اوږه ټينگه کړې ده.

۲. د کرکېچ تر بریده امنیتي ستونزې:

په افغانستان کې اوس امنیتي ستونزې د ستونزو یا خنډونو تر بریده نه دي محدودې، بلکې دلته اوس نامني پر یو ناورین اوبښې ده. لکه پورته چې یادونه وشوه، سروې گانې بښي، چې تر نیمایي زیاتې ټاکنیزې حوزې تر گواښ لاندې دي. دغسې یوه نامنه چاپېریال کې مگر اجل نیولې د رایې ورکولو شوق وکړي. هغه هم چې د رایې له رول څخه یې هیله ختلې وي. د امنیت ستونزه نه یوازې دا چې د ولس د رایې ورکولو مخه به ونیسي، بلکې نامني په ټاکنو کې د پراخو لاسوهنو ښه زمینه هم برابروي. د امنیتي ناورین د حل خبره اصلا څوک د بحث وړ نه گڼي. د امنیتي ناورین حل یوازې د خبرو اترو له لارې شونی دی، چې هغه هم په قطر کې له بن بست سره مخ دي. که حاکم نظام د سولې او ټیکاو هیله لرلای، نو تمه وه، چې قطر بهیر تر اوسه پامور پرمختګ کړی وای .

۳. ټوپک سالاران:

تر بهرنۍ اغېزې وروسته ښايي دلته د ټوپک سالارانو رول ډېر ټاکنوکی وي. د کمونستي او جهادي رژیمونو راپاتې جنګي جنایتکاران د امریکا له ملاتړ برخمن نظام په سیوري کې لا ښه وپالل شول، لا یې وده وکړه او لا غوښتن شول. نن چې په افغانستان کې د امریکایي ځواکونو د وتلو خبره مطرح کېږي، د ولس لومړنۍ وېره د جنګ سالارانو شتون دی. دغو جنګ سالارانو چې د امریکایي ځواکونو په پراخ شتون کې بلا دولتي او شخصي ځمکې غصب کړې او ډېر بې گناه خلک یې اختطاف کړل، د بهرنیو ځواکونو له وتلو وروسته به امن سیمې د دوی د نامحدوده پاچاهيو قلمرو گڼل کېږي. آن دا اوس په کابل کې هر ټوپک وال خپل خپل قلمرو لري، چې هلته تر هرچا رومي د دوی حکم چلېږي. کله چې په پلازمېنه کې جنګ سالارانو راج چلېږي، نو د بدخشان او نیمروز لرې پرتې سیمې خو هسې هم د همدوی دي، د ټاکنو صندوقونه خو په بشپړ ډول د دوی په واک کې دي .

۴. په ولس کې د انتخاب کمزوري:

په ټاکنو کې بله پامور ستونزه، چې یو شمېر روڼ اندي یې د افغانستان په څېر یوه هېواد کې پر ټاکنو بدگومانه کړي دي، دا ده چې د ولس سیاسي او فرهنګي کچه دومره لوړه نه ده، چې په موجه دلایلو سره دې یو چاته رایه ورکړي او بل دې ردکړي. دغه محدود شمېر رایه ورکوونکي د قومي، سمي، مذهبي، مالي او نورو تمایلاتو په نتیجه کې مشخص نوماند ته خپله رایه ورکوي. همدا لامل دی، چې دلته په افغانستان کې آن هغه نوماندان چې د ښو تکلارو جوړولو وړتیا هم لري، همداسې یې تکلارې د ټاکنو ډګر ته راوتې دي؛ ځکه دوی پوهېږي، چې په دې هېواد کې تکلاره نه څوک مطالعه کوي او نه پر پوهېږي. په افغانستان کې آن په دې حاکمو شرایطو کې یو نوماند کولای شي، چې د ټاکنو په کمپسیون کې د ولس غولونې په موخه د قرآن کریم آیتونه تلاوت کړي او د اسلامي حکومت ژمنه وکړي او ولس هم پرې باور وکړي. ولس کې دغه ظرفیت نه شته، چې د نوماند کردار له گفتار سره پرتله کړي، چې یوه سرسري پرتله یې هر څه بریندولای شي .

د ټاکنو لپاره د نوماندو د نوم لیکني بهير له پای ته رسېدو سره، ولس د داسې غیرمتجانسو ترکیبونو او ائتلافونو شاهد وو، چې نور نو په دې سیاسي ډگر کې هېڅ سیاسي شخصیت ته د سرې کرښې یا وروستی خبرې څه پاتې نشول. دغه نوماندان او مرستیالان یې چې نن د یو او بل تر څنګ ولاړ دي، پرون یې پر یوه او بل نیوکې کولې، یو بل یې پر بې کفایتۍ او ناپوهۍ تورنول؛ خو نن واک ته د رسېدو لپاره هر څه هېر شول. وروستیو ائتلافونو څرګنده کړه، چې په افغانستان کې نه مذهبي لیډر وروستی خبره لري، نه ټوپک سالار او نه هم ټکنوکرات. دلته ټکنوکرات په معامله او سیاسي ائتلاف جوړولو کې تر هر چا ماهر دی او تر هر چا ښه پر خپلو خبرو پښه ږدي. دا ښایي نړیوالو ته هم ډېره په زړه پورې وي، چې یو پېژندل شوی ټکنوکرات او مفکر (!) کړای شوی دې له یوه ټوپک سالار او جنګي مجرم سره ائتلاف وکړي، تر څو واک ته ورسېږي. دلته د حکومت سرسخته مخالف او ناقد، د همدې رژیم د بهرنیو چارو د وزیر مرستیال کېږي.

۶. قومي ترکیبې پارول:

روانو کمپاینونو د افغانستان ملي یووالي ته یوه بله ضربه دا ورسوله، چې په نوماندو کې د قومونو حتی توب په واحد ولس کې د قومیتونو کرښې لا پسې څرګندې کړې. دا ترکیبونه، چې رئیس پښتون، لومړی مرستیال تاجک او دویم هزاره او یا رئیس تاجک، لومړی مرستیال پښتون او دویم هزاره او دې ته ورته ډول ډول نور ترکیبونه نه د ډیموکراسي له اصولو سره برابر دي او نه د ملي یووالي له شیرازې سره. دغه وړ ترکیبونه داسې برېښي، چې پټې استخباراتي کړنې لګیا دي، د ولس ترمنځ د قومیتونو کرښې راکاږي او د سبا لپاره یو بل ته غاښونه تېره کوي. په امریکا کې یو تورپوستی ولسمشر کېږي، په نورو هېوادونو کې هم ولسمشران له لږه کیو کېدای شي، ولې په افغانستان کې بل قوم نه شي کېدای؟! حال دا چې زموږ ماضي او حال دواړه ښيي، چې په دې ولس کې بلا پښتانه تاجک رهبر پسې شوي او زیات شمېر تاجکانو پښتون لیډر ځان ته غوره کړی. دلته کله هم دا خبرې مطرح نه وې.

دا پورته ستونزې د ټاکنو په لار کې محدود او ډېر برېښ خنډونه وو، چې د یوې برسېرنې کتنې په پایله کې دانسان پام ورڅکولای شي. که په دې اړه پراخه او هراړخیزه څېړنه وشي، بې شمېره ستونزې به راولاړې شي. د دغسې ستونزو په شپول کې چاپېرې ټاکنې به د چا باور ترلاسه کړای شي او د افغانستان کومه بنسټیزه ستونزه له لرې کړای شي؟!

موضوعگیری سیاسی بنابر مصلحت: قاتل دیروز، معاون امروز

بسیاری از موضع‌گیری‌های سیاستمداران کشور، از هر گرایش و گروه، مقطعی و روزمره است نه برمبنای یک فکر، باور و آجندای کلان. به‌گونه‌ی مثال داکتر اشرف‌غنی، نامزد انتخابات ریاست‌جمهوری که در انتخابات قبلی نیز نامزد بود، در اگست سال ۲۰۰۹، در یادداشتی در تایمز لندن، از آقای کرزی انتقاد کرد که سیاستمداران بی‌برنامه و بدسابقه را مولفان سیاسی‌اش ساخته است. جالب این است که آقای اشرف‌غنی، در آن یادداشت جنرال عبدالرشید دوستم را، که آن زمان متحد سیاسی آقای کرزی بود، «یک

قاتل شناخته شده» توصیف کرده است. اما حالا در سال ۲۰۱۳، آقای دوستم، متحد سیاسی و انتخاباتی آقای اشرف‌غنی است و اگر ایشان، رای مردم را به‌دست آورد و جانشین آقای کرزی شود، دوستم به‌عنوان معاون او کار خواهد کرد. سوال این است که آیا جنرال دوستم تنها در سال ۲۰۰۹، یک قاتل شناخته‌شده بود و حالا نیست؟ یا این‌که آقای اشرف‌غنی آن زمان، حرف بی‌بنیاد و بی‌اساس بر زبان رانده بود و حالا در نتیجه تحقیق در مدارک جنگ‌های داخلی کشور و پژوهش‌های میدانی، دریافته است که آقای دوستم قاتل شناخته‌شده نیست؟

اشرف غنی احمدزی باید توضیح دهد!

شماری از تحلیلگران در پاسخ به پرسش‌های فوق می‌گویند اگر داستان چنین است، داکتر اشرف‌غنی باید به افکار عمومی به‌صورت روشن و واضح بگوید که آن زمان، در مورد آقای دوستم، تعبیری را به کار برده بود که شایسته‌شان این سیاستمدار نبود. ولی حالا برمبنای اسناد و شواهد دریافته است که دوستم قاتل نیست. متأسفانه بحث تحقیق و سنجش و رعایت جانب انصاف، حتا نزد سیاستمدارانی که خودشان را استاد دانشگاه جان‌هاپکینز و متفکر معرفی می‌کنند، مطرح نیست.

همه سیاستمداران ما، بنا بر مصلحت، موضع می‌گیرند و یادداشتی می‌نویسند و روز دیگر در تضاد با آن‌چه گفته‌اند، عمل می‌کنند. کسی به درستی نمی‌داند که سیاستمداران ما، موقعی که حرف می‌زنند و چیزی می‌نویسند، واقعا مافی‌الضمیر خود را بیان می‌کنند، یا این‌که تعریف نطق و نوشتار در مورد آنان فرق دارد. اگر واقعا داکتر اشرف‌غنی، باور دارد که دوستم یک قاتل شناخته‌شده است، چرا با او ایتلاف کرده است؟ چرا حضور او را در کنار خود، نشانه ملی بودن تیمش می‌خواند؟

آقای اشرف‌غنی در سال ۲۰۰۹، دوستم را به‌دلایل سیاسی قاتل شناخته‌شده خواند و حالا هم به‌دلایل سیاسی، سیاستمداری می‌داند که دارای پایگاه نیرومند اجتماعی است و می‌تواند رییس‌جمهورشدنش را تسهیل کند. اگر شخصی باور داشته باشد که کسی قاتل شناخته است، در آن صورت با چه منطقی با او ایتلاف می‌کند و اگر به چنین چیزی باور ندارد و فکر می‌کند که آن شخص قاتل نیست،

چرا گاهی او را قاتل بخواند. اگر در سال ۲۰۰۹ آقای دوستم، متحد سیاسی آقای کرزی نمی‌بود، از سوی آقای اشرف‌غنی قاتل شناخته‌شده خوانده می‌شد؟

گذشته از این آقای اشرف‌غنی در همان یادداشتی که برای تایمز لندن نوشته است، از آقای کرزی به دلیل ایتلاف با دوستم انتقاد کرده است. آیا ایتلاف با دوستم، تنها برای آقای کرزی بد است؟ اگر نفس ایتلاف با آقای دوستم نامشروع است، در آن صورت باید برای همه نامشروع باشد.

اما عذرخواهی جنرال دوستم نمی‌تواند از آقای اشرف‌غنی رفع مسوولیت کند. آقای اشرف‌غنی باید توضیح بدهد که بر مبنای کدام شواهد و مدارک، در سال ۲۰۰۹ دوستم را قاتل شناخته‌شده خواند.

معترف به جرم باید به دادگاه کشانیده شود

به گزارش از طلوع نیوز، شماری از سناتوران به روز سه شنبه پوزش خواهی جنرال عبدالرشید دوستم را شیوه دیگری برای استفاده سوء از مردم دانستند. آنان افزوده اند کسی که به جرمش اعتراف می‌کند، باید به دادگاه کشانیده شود.

در همین حال مجتمع جامعه مدنی افغانستان پوزش خواهی جنرال عبدالرشید دوستم را

پوزش خواهی سیاسی می‌داند و می‌گوید که در این مرحله بسیاری از رهبران برای این که یک بار دیگر از آرای مردم بهره برداری کنند، این شیوه‌ها را در پیش می‌گیرند.

پوزش خواهی جنرال عبدالرشید دوستم از اشتباه‌های گذشته، واکنش شماری از سناتوران و مجتمع جامعه مدنی افغانستان و نیز کمیسیون مستقل حقوق بشر را برانگیخته است، شماری از سناتوران این گونه پوزش خواهی‌ها را در آستانه انتخابات ریاست جمهوری، استفاده‌های سیاسی از مردم افغانستان می‌دانند.

سناتور، بلقیس روشن گفته است: «جناب دوستم پوزش خواهی کرد از مردم که من در جنگ‌های داخلی یا تنظیمی در مجموع در افغانستان، پوزش می‌خواهم. من فکر می‌کنم که این هم بی‌کفایتی دولت را نشان می‌دهد. کسانی که در این جنگ‌ها دخیل بودند، خودشان می‌گویند که ما طرف بودیم، دخیل بودیم. اما کسی نیست که پرسان کند. این مملکت صاحب ندارد.»

بشیر احمد ته‌ینج، سخنگوی حزب جنبش اسلامی افغانستان و عضو مجلس نماینده‌گان می‌گوید: «در گذشته ما یک مقدار اشتباهات را داشتیم و می‌خواهیم آینده را بسازیم و موقع مناسب اش همین است که همه رهبران و مردم همه دست به دست هم داده تا آینده را بسازیم.»